

เกณฑ์วินิจฉัยว่าด้วยการต้องอาบัติในปฐมปาราชิกสิกขาบทตามคัมภีร์พระวินัยปิฎก Criteria for Determining the Severity of the First Parajika Offense according to the Vinaya Pitaka

¹สุทธิกานต์ กาญจนะโนพินิจ

¹Sootdhikarnt Karnjananobhinij

¹คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: tabadii.stamford@gmail.com

Received: April 8, 2026; Revised: July 1, 2026; Accepted: August 14, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เกณฑ์วินิจฉัยการต้องอาบัติในปฐมปาราชิกสิกขาบทตามพระวินัยปิฎก เนื่องจากแม้ปฐมปาราชิกจะเป็นสิกขาบทสำคัญสูงสุดในพระพุทธศาสนา แต่ยังไม่ปรากฏประเด็นที่ต้องอาศัยการตีความเกี่ยวกับองค์ประกอบแห่งความผิด โดยเฉพาะเรื่องเจตนา ความยินดี และสภาพของวัตถุแห่งการเสพเมถุนธรรม โดยศึกษาด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิอ้างอิงจากข้อความในพระไตรปิฎกปาราชิกกัณฑ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อศึกษาเพิ่มเติมออกเหนือจากอาบัติปาริกเหล่านั้น สามารถวิเคราะห์อาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรม ความยินดีใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ยินดีขณะสอดอวัยวะเพศเข้าไป ยินดีขณะอวัยวะเพศเข้าไปแล้ว ยินดีขณะอวัยวะเพศหยุดอยู่ และยินดีขณะถอนอวัยวะเพศออก กับวัตถุ คือ หญิง อมนุษย์ผู้หญิง สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุภโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุภโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์ อุภโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน บัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มนุษย์ผู้ชาย อมนุษย์ผู้ชาย สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ทาง วัจจมรรค (ทวารหนัก) ปัสสาวมรรค (ทวารเบา) และมุขมรรค (ทวารปาก) ผลการศึกษาสามารถสังเคราะห์เป็นเกณฑ์วินิจฉัยการต้องอาบัติในปฐมปาราชิกสิกขาบท 4 มิติ ได้แก่ เจตนา ความยินดี การกระทำ และสภาพของวัตถุ ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการศึกษาพระวินัยเชิงวิเคราะห์ต่อไป

คำสำคัญ: ปาราชิก; เมถุนธรรม; ฤกษ์ยัย

Abstract

This academic article aims to present factual information, based on evidence from the Buddhist scriptures (Tripitaka), regarding the criteria for judging the first Parajika offense. This information is interesting and beneficial for learning and understanding the criteria for judging the first Parajika offense correctly according to Buddhist monastic rules. Therefore, this article was created. Studying this text will lead to additional knowledge, increased awareness, and stricter adherence to the first Parajika precept. The study employs primary data collection from the Tripitaka, specifically the Parajika section, and related research. This data is then synthesized. Beyond the specific offenses, the study analyzes the manifestations of pleasure in sexual intercourse, specifically the four stages of pleasure: pleasure during insertion, pleasure during penetration, pleasure while the genitals are engaged, and pleasure after

withdrawal, with the object being a woman, a female non-human being, a female animal, or a hermaphrodite human, hermaphrodite non-human, or hermaphrodite animal. Human eunuchs, non-human eunuchs, animal eunuchs, human men, non-human men, male animals, through the anus, urinary tract, and mouth—evidence found in the Tripitaka indicates that certain conditions of sexual intercourse, involving different pleasures and objects, do not constitute a Parajika offense but rather a Thullaccaya-apatti. This leads to the presentation of this article on the topic of "Criteria for Judging Offenses in the First Parajika Rule."

Keywords: Parajika; Sexual Intercourse; Thullaccaya

บทนำ

จากการศึกษางานวิชาการที่ผ่านมา พบว่างานส่วนใหญ่มุ่งอธิบายเนื้อหาปฐมปาราชิกในลักษณะเชิงบรรยาย หรืออธิบายลักษณะการต้องอาบัติเป็นรายการณี แต่ยังไม่ขาดการสังเคราะห์เกณฑ์วินิจฉัยการต้องอาบัติในลักษณะองค์รวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา ความยินดี การกระทำ และวัตถุแห่งการกระทำได้อย่างเป็นระบบ วิทยุพึงศึกษาให้ลึกซึ้งทอ่งแท้โดยเฉพาะการศึกษาในมิติเกณฑ์วินิจฉัยการต้องอาบัติปฐมปาราชิกสิกขาบทจึงเป็นสิกขาบทแรกที่ภิกษุต้องศึกษาถึงองค์ประกอบการอาบัติรวมถึงเกณฑ์การวินิจฉัยของสิกขาบทในข้อนี้ด้วย

เมถุนธรรม

คำว่า เมถุน ฌมฺ ปฏิสเสวเยย (พระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.มหา. (บาลี); 1/20/37) แปลเป็นไทยว่า เสพเมถุนธรรม คำแปลภาษาอังกฤษมาเทียบพบว่ามีการใช้อยู่ 2 ส่วนวน คือ sexual intercourse - การร่วมเพศ กับ sexual relation - การสัมพันธ์ทางเพศ หรือ การมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นการกระทำของคนคู่ (เมถุน คือ คนคู่) หมายถึง เป็นการกระทำของคน 2 คน ตามปกติก็คือ การกระทำของหญิงกับชาย แต่ก็ขยายความครอบคลุมไปถึง การกระทำระหว่างชายกับชาย หญิงกับหญิง คนกับสัตว์ดิรัจฉาน แต่ในสิกขาบทนี้ได้แก่ การกระทำของชายกับหญิง คือ ภิกษุกับผู้หญิง ซึ่งเดิมทีคือหญิงมนุษย์ แล้วขยายไปถึง หญิงอมมนุษย์ และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย

เมถุนธรรมนั้นคือสภาวะธรรมที่เกิดมาจากราคะหรือกามฉันทะ อันมีลักษณะยึดติดในกามคุณ คือ รูป เสียง กลิ่น รสและสัมผัสซึ่งจัดเมถุนธรรมอย่างหนึ่งอันเกี่ยว พันทางจิตและกามฉันทะนี้มาในรูปของกิเลสกำมที่เป็เหตุให้บุคคลยึดติดในวัตถุกำมคอยกระตุ้นให้เพลิตเพลินไปตามอำนาจของมันและชักนำไปสู่การประพตติในเมถุนสังโยค 7 นี้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อง.สตตก. (ไทย); 23/47/56) จะเป็นตัวนำพาไปสู่กิริยาแห่งการเสพเมถุนธรรมคือการมีเพศสัมพันธ์ กิจกรรมทางเพศของบุคคลทั้งสองหรือการกระทำของคนคู่ทั้งมนุษย์กับมนุษย์ ทั้งมนุษย์กับอมมนุษย์ ทั้งมนุษย์กับสัตว์ โดยมีเจตนาเข้าประกอบ (สจิตตกะ คือ มีเจตนา เป็นไปโดยตั้งใจ)เป็นที่สุด (พระมหาหรรณสันตการณพิรุณ ปญญาโวโร (วงศ์กา), 2545)

เมถุนธรรม ยังมีไวพจน์หรือคำเหมือนที่ไ้แทนกันได้อยู่อีกหลายคำ ได้แก่ อสัทธิธรรม คามธรรม วสลธรรม พุณฺณลละ โอทกัณติกะ รหัสสะ หายหายสมาปัตติ อธิบายว่า

1. อสัทธิธรรม ธรรมของอัสติบุรุษคือคนชั้นต่ำ
2. คามธรรม ธรรมของชาวบ้าน
3. วสลธรรม ธรรมของคนถ้อย

4. ทุณฺณรละ พุทธิดรรมที่ชั่วเพราะถูกกิเลสทำร้าย และพุทธิกรรมที่หยาบด้วยอำนาจ กิเลสที่แสดงออก

5. โธกัณฺติกะ พุทธิกรรมที่มีน้ำเป็นที่สุดหมายถึง เมื่อสิ้นสุดพุทธิกรรมเพศสัมพันธ์ก็จะมีกรใช้น้ำล้างเพื่อความสะดวก

6. รหัสสะ พุทธิกรรมลับ หมายถึง พุทธิกรรมต้องทำในที่ลับ

7. ทวยทวยสมาปัตติ การร่วมกันเป็นคู่ๆ เพราะเป็นพุทธิกรรมที่ต้องทำกันเป็นคู่

เมณฺณธรรมเป็นของคนชั้นต่ำน่าสังเกตว่า ทำไมจึงมีการเรียกเมณฺณธรรมว่า เป็นธรรมของคนชั้นต่ำของคนถ้อย และของชาวบ้านพระพุทธพจน์ที่ตรัสถึงสภาวะของกามสุขัลลิกานุโยค (การหมกมุ่นอยู่กับการไขว่คว้าหาความสุขจากกาม)ว่า "เป็นของต่ำ เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่อริยะ (ไม่ทำให้ห่างไกลจากกิเลส) ไม่ประกอบด้วยประโยชน์" (บรรจบ บรรณรุจิ, 2558)

เมณฺณธรรมหรือพุทธิกรรมของคนคู่จึงเป็นของต่ำไปด้วยคนชั้นต่ำ ในที่นี้มีได้หมายถึงว่า "ต่ำ" เพราะประพตชั่ว หรือว่า "ต่ำ"เพราะไม่มีสถานะทางสังคม แต่ว่า "ต่ำ" เพราะมีจิตมากด้วยกิเลส หมกมุ่นอยู่กับการสุข ห้างไกลจากความพ้นทุกข์ เพราะฉะนั้น โดยนัยนี้ เมื่อเทียบกับพระอริยะ (ผู้เดินห้างไกลจากกิเลสตามทางคืออริยมรรคมีองค์) ปุถุชนทุกคน จะรวยหรือจน จะมีศหรือไม่มีศ ต่างล้วนเป็นชนชั้นต่ำเพราะ ห้างไกลจากเส้นทางอันสูงส่งนี้

การถือครองสมณเพศเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนานั้น สิกขาบทที่สำคัญซึ่งนำไปสู่การขาดจากความเป็นภิกษุเพราะการล่วงละเมิดอาบัติคือ ปาราชิก ซึ่งสิกขาบทที่หนึ่งคือการเสพเมณฺณธรรม ดังพุทธบัญญัติ "ก็ภิกษุใดเสพเมณฺณธรรม ภิกษุนั้นเป็นปาราชิกหาสังวาสมิได้สิกขาบทนี้ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้" (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/39/29)

อนุบัญญัติ 1

"อนึ่ง ภิกษุใดเสพเมณฺณธรรม โดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้สิกขาบทนี้ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้" (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/42/31)

อนุบัญญัติ 2

"อนึ่ง ภิกษุใดถึงพร้อมด้วยสิกขาและสาชีพของภิกษุทั้งหลาย ไม่บอกคืนสิกขา ไม่เปิดเผยความท้อแท้เสพเมณฺณธรรมโดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้" (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/44/32)

แม้ในสมัยพุทธกาลช่วงที่พระผู้มีพระภาคเจ้ายังพระชนชีพอยู่ สาวกผู้เป็นภิกษุในสมัยนั้นยังมีการเสพเมณฺณธรรมโดยประการต่างๆแล้วเกิดความล่งเลงสัยว่า การกระทำของท่านเหล่านั้น เป็นการเสพเมณฺณธรรมแล้วที่ต้องอาบัติปาราชิกหรือไม่ บ้างเป็นอาบัติปาราชิก แต่ในขณะที่เดียวกันการเสพเมณฺณธรรมบางประเภทไม่เป็นอาบัติปาราชิก ซึ่งเป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงวินิจฉัยเองที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ปรากฏการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยนำมาถูกเปิดเผยจึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจนำมาวิเคราะห์ในบทความเกณฑ์วินิจฉัยว่าด้วยการต้องอาบัติในปฐมปาราชิกสิกขาบท

อธิบายคำว่า เมณฺณธรรม เป็นอกุศลธรรมอันได้แก่ อสัทธิธรรม ซึ่งเป็นประเวณีของชาวบ้านมารยาทของคนชั้นต่ำ กิริยาชั่วหยาบ มีน้ำเป็นที่สุด เป็นกิจที่จะต้องทำในที่ลับต้องทำกันสองต่อสอง กิจดังที่วานี้ชื่อว่า เมณฺณธรรม

คำกริยาที่ใช้สำหรับการแสดงอาการของเมณฺธรรม ใช้คำว่า เสพ ได้แก่ ภิกษุใด สอดเครื่องหมายเพศเข้าไปทางเครื่องหมายเพศ สอดองคชาติเข้าไปทางองคก้านเน็ด โดยที่สุดเข้าไปแม้เพียงเมลิ้งดา ภิกษุนี้ชื่อว่า เสพ คำว่า โดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ความว่า ภิกษุเสพเมณฺธรรมแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ก็ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร จะกล่าวไปใยถึงการเสพกับหญิงมนุษย์เล่า ดังนั้นพระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า โดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย

คำว่า เป็นปาราชิก ความว่า ภิกษุเสพเมณฺธรรม ย่อมไม่เป็นสมณะไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร เปรียบเหมือนคนถูกตัดศีรษะ ไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้ โดยการต่อศีรษะเข้ากับร่างกายนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า เป็นปาราชิก

คำว่า หาสังวาสมิได้ อธิบายว่า ที่ชื่อว่า สังวาส ได้แก่ กรรมที่ร่วมกันอุเทศที่สวดร่วมกัน ความมีสิกขาเสมอกัน นี้ชื่อว่า สังวาส สังวาสนั้นไม่มีกับภิกษุรูปนั้น ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า หาสังวาสมิได้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/55/42-43)

วัตถุในกริยาเสพเมณฺธรรม

อวัยวะ เนื่องจากสิกขาบทนี้ว่าด้วยเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ดังนั้นการกระทำที่สำเร็จเป็นการล่วงละเมิดจึงเกี่ยวข้องกับ "อวัยวะ" ที่ทำให้การมีเพศสัมพันธ์สำเร็จลงได้สมเจตนา คือ วจจมรรค (ทวารหนัก) ปัสสาวมรรค (ทวารเบา) และมุขมรรค (ทวารปาก) สำหรับ ภิกษุผู้ล่วงละเมิด ปัสสาวมรรค คือ ทวารเบาหรืออวัยวะเพศของตัวเองและอวัยวะเพศของคู่ที่มีเพศสัมพันธ์ถือว่าเป็นอวัยวะสำคัญที่ทำให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ได้สำเร็จและปรับเป็นอาบัติปาราชิก

การสอดอวัยวะ การกล่าวถึงการสอดอวัยวะ คือ การอธิบายถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชาย(ภิกษุ/กับหญิงโดยให้อวัยวะเพศของชายสอดเข้าไปทางอวัยวะเพศของหญิง เพียงชั่วเมลิ้งดานี้คือองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ต้องอาบัติปาราชิก ที่กล่าวว่าป็นองค์ประกอบหนึ่ง หมายถึงว่า ยังมีองค์ประกอบอื่นๆอีกที่ใช้พิจารณาในการปรับอาบัติแก่ภิกษุ ผู้ล่วงละเมิด คือ

1. มีเสวนจิต ได้แก่ มีจิตคิดเสพหรือมีจิตคิดอยากมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งก็คือมีเจตนา
2. เกิดความยินดี ซึ่งมีการอธิบายถึงความยินดีในขณะต่างๆ คือ
3. ในขณะสอดอวัยวะเพศเข้าไป
4. ในขณะสอดเข้าไปแล้ว
5. ในขณะหยุดอยู่
6. ในขณะถอนออก

ความยินดีแต่ละขณะนี้แม้จะเป็นขณะใดขณะหนึ่งก็ทำให้การมีเพศสัมพันธ์สำเร็จครบองค์ประกอบ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/58/45)

ผู้หญิง-อุกโตพยัญชนกะ-บัณเฑาะก์-ผู้ชาย ตามที่ในพระไตรปิฎกอ้างถึงบุคคลทั้ง 4 ประเภทว่ามีส่วนสำคัญในการทำให้การเสพเมณฺธรรมหรือกิจกรรมเพศสัมพันธ์สำเร็จ เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น ดังนี้

1. ผู้หญิง คือ หญิง 3 ประเภท ได้แก่ หญิงมนุษย์ หญิงอมมนุษย์ และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย
2. อุกโตพยัญชนกะ สัตว์สองเพศ 3 ประเภท ได้แก่ มนุษย์สองเพศ อมนุษย์สองเพศ สัตว์ดิรัจฉานสองเพศ
3. บัณเฑาะก์ กะเทย 3 ประเภท ได้แก่ มนุษย์กะเทย อมนุษย์กะเทย สัตว์ดิรัจฉานกะเทย
4. ผู้ชาย 3 ประเภท ได้แก่ ชายมนุษย์ ชายอมมนุษย์ และสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้

ทางสำหรับเสพเมถุนธรรมได้สำเร็จ

ทาง สำหรับเสพเมถุนธรรมหรือทำกิจกรรมทางเพศได้สำเร็จถึงขั้นทำให้ภิกษุเป็นอาบัติ การเสพเมถุนธรรมได้ชื่อว่า ปาราชิก นั้นมีช่องทางการเสพ 3 ทาง คือ 1. วัจจมรรค ซึ่งหมายถึงทวารหนัก 2. ปัสสาวมรรค ซึ่งหมายถึงทวารเบา และ 3. มุข หมายถึง ปาก จะเห็นได้ว่าช่องทางการเสพเมถุนธรรมที่เป็นปาราชิกนั้นมี 3 ช่องทาง โดยเป็นปาราชิกในกรณีที่ภิกษุเสพเมถุนธรรมทางใดทางหนึ่งในทางทั้ง 3 ของหญิงมนุษย์ หญิงอมมนุษย์ และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย เป็นปาราชิกในกรณีที่ภิกษุเสพเมถุนธรรมทางใดทางหนึ่งในทางทั้ง 3 ของมนุษย์ 2 เพศ อมมนุษย์ 2 เพศ และสัตว์ดิรัจฉาน 2 เพศ เป็นปาราชิกในกรณีที่ภิกษุเสพเมถุนธรรมทางใดทางหนึ่งในทางทั้ง 2 ของกะเทยมนุษย์ กะเทยอมมนุษย์ และกะเทยสัตว์ดิรัจฉาน เป็นปาราชิกในกรณีที่ภิกษุเสพเมถุนธรรมทางทั้ง 2 ของชายมนุษย์ ชายอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/56/44)

ลักษณะการเสพเมถุนสำเร็จถึงเป็นอาบัติปาราชิกในพระไตรปิฎก มีการกล่าวเน้น

1. ภิกษุกำลังเกิดเสวนจิต (จิตคิดเสพ/มีความต้องการทางเพศ)
2. ภิกษุมีการกระทำ คือ สอดอวัยวะเพศเข้าไปทางทวารหนัก ทางทวารเบา(อวัยวะเพศ)หรือ ทางปาก ของหญิงมนุษย์ หญิงอมมนุษย์ สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ของมนุษย์ 2 เพศ อมมนุษย์ 2 เพศ หรือสัตว์ดิรัจฉาน 2 เพศ
3. ภิกษุสอดอวัยวะเพศเข้าไปทางทวารหนักหรือทางปากของกะเทยมนุษย์ กะเทยอมมนุษย์ หรือกะเทยสัตว์ดิรัจฉาน ของชายมนุษย์ ชายอมมนุษย์ หรือสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้

การเสพเมถุนธรรมในกรณีถูกข่มขืน

การข่มขืนเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกรวมอยู่ในสิกขาบทเกี่ยวกับการเสพเมถุนธรรม โดยการข่มขืนเกิดจากการที่ภิกษุผู้ประสงค์ร้ายจับตัวผู้ที่ทำให้ภิกษุล่วงละเมิดทางเพศได้มาหาภิกษุ พบในกรณีดังต่อไปนี้

มีภิกษุที่ประสงค์ร้ายนำหญิงมนุษย์เป็นต้นมาจนถึงที่แล้วให้หนังทวารอวัยวะเพศของภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง พระสังคีตพิจารณาให้พิจารณาว่าการข่มขืนในลักษณะนี้จะทำให้ภิกษุเป็นปาราชิกหรือไม่โดยดูจากความรู้สึกในขณะถูกนั้งทับ ดังในกรณีที่ เอาทวารหนักทับอวัยวะเพศของภิกษุหากพิจารณาว่าเป็นปาราชิก โดยพิจารณาความยินดีในลำดับขั้นของการเสพเมถุนธรรม จึงให้พิจารณาจากความยินดีครบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ยินดีขณะสอดอวัยวะเพศเข้าไป ยินดีขณะอวัยวะเพศเข้าไปแล้ว ยินดีขณะอวัยวะเพศหลุดอยู่ และยินดีขณะถอนอวัยวะเพศออก พิจารณาจากความยินดีครบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ไม่ยินดีขณะสอดอวัยวะเพศเข้าไป แต่ยินดีขณะอวัยวะเพศเข้าไปแล้ว ยินดีขณะอวัยวะเพศหลุดอยู่ และ ยินดีขณะถอนอวัยวะเพศออก พิจารณาจากความยินดีครบ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ไม่ยินดีขณะสอดอวัยวะเพศเข้าไป ไม่ยินดีขณะอวัยวะเพศเข้าไปแล้ว แต่ยินดีขณะหลุดอวัยวะเพศอยู่ และยินดีขณะถอนอวัยวะเพศออก พิจารณาจากความยินดีครบ 1 ขั้นตอน ได้แก่ ไม่ยินดีขณะสอดอวัยวะเพศเข้าไป ไม่ยินดีขณะอวัยวะเพศเข้าไปแล้ว ไม่ยินดีขณะอวัยวะเพศหลุดอยู่ แต่ยินดีขณะหลุด (แห่)อวัยวะเพศอยู่ หรือยินดีขณะถอนอวัยวะเพศออก(บรรจบ บรรณรุจิ, 2558)

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั้งทับองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหลุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั้งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป แต่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหลุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมนุษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั้งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ไม่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว แต่ยินดีขณะหลุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมณฺษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ไม่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ไม่ยินดีขณะหยุดอยู่ แต่ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมณฺษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ถ้าภิกษุไม่ยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ไม่ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ไม่ยินดีขณะหยุดอยู่ ไม่ยินดีขณะถอนออก ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมณฺษย์มาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้วยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/58/45)

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังกล่าว ซึ่งสามารถวิเคราะห์อาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรมด้วยการพิจารณาว่าเป็นปาราชิกหรือเป็นอาบัติใดๆ หรือไม่ จากการพิจารณาว่าการเสพเมถุนธรรมนั้นไม่เป็นปาราชิกและไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน ความยินดีจึงเป็นสิ่งที่ถูกนำมาพิจารณาหรือตัดสินปาราชิกในอาการเสพเมถุนธรรม เพราะไม่ยินดีทุกขั้นตอนจึงไม่เป็นอาบัติปาราชิก

เมถุนธรรมที่เป็นอาบัติอุลลัจจัย

อุลลัจจัย แปลว่า อาบัติหนา อาบัติหยาบ ในบรรดากลุ่มอาบัติที่เป็นเทสนาคามีนี้ คือ อาบัติที่พ้นได้ด้วยการแสดง กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับอาบัติ 4 กองที่เหลือ ได้แก่ อาบัติปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนีย์ ทุกกฏทุกภาสิตแล้ว อาบัติอุลลัจจัยหนักที่สุด และเป็น บาทรฐานของอาบัติปาราชิกด้วย อาบัติตั้งแต่อุลลัจจัยลงมาเป็นอาบัติจากการละเมิด กฎเกณฑ์โดยตรง และเป็นอาบัติจากความผิดที่ไม่ครบองค์ประกอบ (สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร), 2537)

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมณฺษย์ขึ้น ...หญิงมณฺษย์หลับ...หญิงมณฺษย์เมา... หญิงมณฺษย์วิกลจริต... หญิงมณฺษย์เปลอสติ...หญิงมณฺษย์ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกิน...หญิงมณฺษย์ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา แล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีต้องอาบัติปาราชิก

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงมณฺษย์ที่ตายแล้วซึ่งถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติอุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาหญิงอมณฺษย์ ... สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ... อุกโตพยัญชนกที่เป็นมณฺษย์ ... อุกโตพยัญชนกที่เป็นอมณฺษย์ ... อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มาหาภิกษุ แล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาอุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานขึ้น...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานหลับ...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเมา...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานวิกลจริต...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเปลอสติ...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้ว ใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติอุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พากันเพาะกะที่เป็นมนุษย์...บัณฑิตที่เป็นมนุษย์... บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พากันเพาะกะที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเดิน...บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานหลับ... บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเมา...บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานวิกลจริต...บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเปลอสติ...บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา...ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พากันเพาะกะที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/59/45-47)

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังที่อ้างมา ซึ่งสามารถวิเคราะห์อาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรมกับวัตถุหญิงมนุษย์ หญิงมนุษย์ที่ตายแล้ว หญิงมนุษย์ สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพยัญชนก อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน บัณฑิตที่เป็นมนุษย์... บัณฑิตที่เป็นมนุษย์... บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ด้วยการพิจารณาว่าเป็นปาราชิกหรือเป็นอาบัติใดๆ หรือไม่ จากการพิจารณาว่าการเสพเมถุนธรรมนั้นไม่เป็นปาราชิกแต่เป็นอาบัติถุลลัจจัยแม้อาการเสพเมถุนธรรมนั้นจะประกอบด้วยความยินดีในทุกขั้นตอน เพราะสภาพของวัตถุนั้นไม่อยู่ในสภาพที่หมายว่าเป็นสิ่งนั้น ดังข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก” และจะไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พากันเพาะกะที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเดิน...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานหลับ...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเมา...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานวิกลจริต...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานเปลอสติ...อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...อุกโต พยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี... ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พากันเพาะกะที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ทวารเบานั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ของอุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี...ของอุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานไม่มีเครื่องหุ้มของภิกษุมี... ของอุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานมีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี ...ของอุกโต พยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉานไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุนั้น ยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/61/47-49)

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังที่อ้างมา โดยมีวัตถุประกอบเพิ่มขึ้นว่าด้วยเครื่องหุ้ม ซึ่งสามารถวิเคราะห์อาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรมกับวัตถุ หญิงมนุษย์ อมนุษย์ผู้หญิง สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ด้วยการพิจารณาว่าเป็นปาราชิกหรือเป็นอาบัติใดๆ หรือไม่ จากการพิจารณาว่าการเสพเมถุนธรรมนั้นไม่เป็นปาราชิกแต่เป็นอาบัติถุลลัจจัยแม้อาการเสพเมถุนธรรมนั้นจะประกอบด้วยความยินดีในทุกขั้นตอน เพราะสภาพของวัตถุนั้นไม่อยู่ในสภาพที่หมายว่าเป็นสิ่งนั้น ดังข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก” และจะไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน แม้ว่าจะมีเครื่องหุ้ม

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาบัณฑิตที่เป็นมนุษย์... บัณฑิตที่เป็นอมมนุษย์... บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน...มนุษย์ผู้ชาย... อมมนุษย์ผู้ชาย... สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ... ใช้ปากอมองคชาต ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี ...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้มของภิกษุมี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี... ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุนั้นยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรู พาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ขึ้น...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้หลับ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เมา...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้วิกลจริต...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เผลอสติ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตายแล้วไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากมา ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ บางพวกพาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากมาหาภิกษุแล้วใช้ทวารหนักนั่งทับองคชาต ...ใช้ปากอมองคชาต ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติอุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/62/49)

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังกล่าวมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนว่าด้วยไม่มีเครื่องหุ้ม ซึ่งสามารถวิเคราะห์อาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรมกับวัตถุ บัณฑิตที่เป็นมนุษย์ บัณฑิตที่เป็นอมมนุษย์ บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มนุษย์ผู้ชาย อมมนุษย์ผู้ชาย สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ด้วยการพิจารณาว่าเป็นปาราชิกหรือเป็นอาบัติใดๆ หรือไม่ จากการพิจารณาว่าการเสพเมถุนธรรมนั้นไม่เป็นปาราชิกแต่เป็นอาบัติอุลลัจจัยแม้การเสพเมถุนธรรมนั้นจะประกอบด้วยความยินดีในทุกขั้นตอน เพราะสภาพของวัตถุนั้นไม่อยู่ในสภาพที่หมายว่าเป็นสิ่งนั้น ดังข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก” และจะไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน แม้ว่าจะไม่มีเครื่องหุ้ม

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรู พาภิกษุไปหาหญิงแล้ว ให้ใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ทางทวารเบา ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออกต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาหญิงขึ้น ...หญิงหลับ ...หญิงเมา...หญิงวิกลจริต ...หญิงเผลอสติ ...หญิงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน ...หญิงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พาภิกษุไปหาหญิงที่ตายแล้ว ถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางทวารเบา ... ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติอุลลัจจัย ฯลฯไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาอมมนุษย์ผู้หญิง... สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย... อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์... อุกโตพยัญชนกที่เป็นอมมนุษย์... อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ... บัณฑิตที่เป็นมนุษย์ ... บัณฑิตที่เป็นอมมนุษย์ ...บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ... มนุษย์ผู้ชาย ... อมมนุษย์ผู้ชาย ... พาไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้แล้วใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางปาก ... ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออกต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พาภิกษุไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ขึ้น ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้หลับ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เมา...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้วิกลจริต...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เผลอสติ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...พาไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ บางพวกพาภิกษุไปหาสัตว์ดิรัจฉานที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมาก แล้วใช้องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก

ต้องอาบัติอุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/63/49-50)

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังที่อ้างมา ซึ่งสามารถวิเคราะห์อาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรมกับวัตถุ หึง อมนุษย์ผู้หึง สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน บัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มนุษย์ผู้ชาย อมนุษย์ผู้ชาย สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ด้วยการพิจารณาว่าเป็นปาราชิกหรือเป็นอาบัติใดๆ หรือไม่ จากการพิจารณาว่าการเสพเมถุนธรรมนั้นไม่เป็นปาราชิกแต่เป็นอาบัติอุลลัจจัยแม้อาการเสพเมถุนธรรมนั้นจะประกอบด้วยความยินดีในทุกขั้นตอน เพราะสภาพของวัตถุนั้นไม่อยู่ในสภาพที่หมายความว่าเป็นอย่างนั้น ดังข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก” และจะไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกันพากันไปหาหึงแล้วให้ช่องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางทวารเบา ... ทางปาก ของภิกษุผู้มีเครื่องหุ้ม ของหึงไม่มี...ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของหึงมี ...ของภิกษุผู้มีเครื่องหุ้มของหึงก็มี...ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของหึงก็ไม่มี ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พากันไปหาหึงตื่น ...หึงหลับ ...หึงเมา...หึงวิกลจริต ...หึงเปลอสติ ...หึงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน...หึงที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วให้ช่องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ...ทางทวารเบา ... ทางปาก ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ บางพวกพากันไปหาหึงที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วให้ช่องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ... ทางทวารเบา ... ทางปาก ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติอุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกัน พากันไปหาอมนุษย์ผู้หึง... สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย...อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์... อุกโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์... อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน... บัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์... บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์... บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน... มนุษย์ผู้ชาย... อมนุษย์ผู้ชาย... พาไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้แล้วให้ช่องคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก... ทางปาก ของภิกษุผู้มีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มี ... ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ... ของภิกษุผู้มีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ก็มี...ของภิกษุไม่มีเครื่องหุ้ม ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มี ถ้าภิกษุยินดีขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ(พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/64/50-51)

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังที่อ้างมา โดยมีวัตถุประกอบเพิ่มขึ้นว่าด้วยมีและไม่มีเครื่องหุ้ม ซึ่งสามารถวิเคราะห์อาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรมกับวัตถุ หึง อมนุษย์ผู้หึง สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพยัญชนกที่เป็นมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นอมนุษย์ อุกโตพยัญชนกที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน บัณเฑาะก์ที่เป็นมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นอมนุษย์ บัณเฑาะก์ที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน มนุษย์ผู้ชาย อมนุษย์ผู้ชาย สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ด้วยการพิจารณาว่าเป็นปาราชิกหรือเป็นอาบัติใดๆ หรือไม่ จากการพิจารณาว่าการเสพเมถุนธรรมนั้นไม่เป็นปาราชิกแต่เป็นอาบัติอุลลัจจัยแม้อาการเสพเมถุนธรรมนั้นจะประกอบด้วยความยินดีในทุกขั้นตอน เพราะสภาพของวัตถุนั้นไม่อยู่ในสภาพที่หมายความว่าเป็นอย่างนั้น ดังข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก” และจะไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน แม้ว่าจะมีและไม่มีเครื่องหุ้ม

พวกภิกษุผู้เป็นศัตรูกันพากันไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ต้น...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้หลับ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เมา ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้วิกลจริต ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้เผลอสติ ...สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ยังไม่ถูกสัตว์กัดกิน ...พาไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วแต่ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก ฯลฯ ถ้าภิกษุยินดี...ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ พากันไปหาสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ที่ตายแล้วถูกสัตว์กัดกินโดยมากแล้วใช้อંગคชาตสอดเข้าทางทวารหนัก ...ทางปาก ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุมี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มี...ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ถ้าภิกษุยินดี ขณะกำลังสอดเข้าไป ยินดีขณะสอดเข้าไปแล้ว ยินดีขณะหยุดอยู่ ยินดีขณะถอนออก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ(พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/65/51-52)

พวกพระราชผู้เป็นศัตรู พวกโจรผู้เป็นศัตรู พวกนักเลงผู้เป็นศัตรู พวกควักหัวใจที่เป็นศัตรู ก็พึงขยายให้พิสดารเหมือนพวกภิกษุผู้เป็นศัตรูที่ให้พิสดารมาแล้วฉะนั้น

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังที่อ้างมา โดยมีวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้นว่าด้วยเครื่องหุ้มของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุไม่มี ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุมี ของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็มีของสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ไม่มีเครื่องหุ้ม ของภิกษุก็ไม่มี ซึ่งสามารถวิเคราะห์หาอาการแห่งความยินดีในอาการเสพเมถุนธรรมกับวัตถุ สัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ด้วยการพิจารณาว่าเป็นปาราชิกหรือเป็นอาบัติใดๆ หรือไม่ จากการพิจารณาว่าการเสพเมถุนธรรมนั้นไม่เป็นปาราชิกแต่เป็นอาบัติถุลลัจจัยแม้อาการเสพเมถุนธรรมนั้นจะประกอบด้วยความยินดีในทุกขั้นตอน เพราะสภาพของวัตถุนั้นไม่อยู่ในสภาพที่หมายว่าเป็นสิ่งนั้น ดังข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก” และจะไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน แม้ว่าจะมีและไม่มีเครื่องหุ้ม

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับภิกษุณี เธอทั้งสองยินดี พึงให้เสียทั้งคู่ ทั้งสองไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ(เรื่องที่ 71)

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับสิกขมานา เธอทั้งสองยินดี พึงให้เสียทั้งคู่ ทั้งสองไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ 72)

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลาย จับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับสามเณรี เธอทั้งสองยินดี พึงให้เสียทั้งคู่ ทั้งสองไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ 73)

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับหญิงแพศยา ภิกษุยินดี พึงให้เสีย ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ 74)

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับบัณฑิต ภิกษุยินดี พึงให้เสีย ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ 75)

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับหญิงคฤหัสถ์ ภิกษุยินดี พึงให้เสีย ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ 76)

สมัยนั้น ในกรุงเวสาลี เจ้าชายลิจฉวีทั้งหลายจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับกันและกัน เธอทั้งสองยินดี พึงให้เสียทั้งคู่ ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ (เรื่องที่ 77) (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/80-81/72-73)

สมัยนั้น พระขรรค์รูปหนึ่งไปเยี่ยมอดีตภรรยา ถูกบังคับให้เสีย ท่านถอยหนีจนล้มลง นางขึ้นคร่อมองคชาต ท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอยินดีหรือ” “ไม่ยินดี

พระพุทธเจ้าข้า” “ภิกษุ เธอไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ 78) (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิ.ม. (ไทย); 1/82/73)

จากข้อความในพระไตรปิฎกดังที่อ้างมา เรื่องที่ 71-78 มีข้อสังเกต ภิกษุถูกจับมาให้กระทำการเสพเมถุนธรรม โดยมีอาการกริยาของการเสพธรรม แม้ว่าวัตถุที่ภิกษุเสพนั่น เป็นวัตถุแห่งการเสพเมถุน แต่ขาดองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกนำมาตัดสินวินิจฉัยในกริยาการเสพเมถุนธรรม คือความยินดี โดยเรื่องที่อ้างมานั้น ระบุชัดด้วยคำที่ว่า ถ้าไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ ดังพระองค์ตรัสถามว่า “ภิกษุ เธอยินดีหรือไม่” เมื่อภิกษุตอบว่า “ไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า” พระองค์ทรงวินิจฉัยแล้วทรงตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ยินดีไม่ต้องอาบัติ” เกณฑ์วินิจฉัยการต้องอาบัติในปฐมปาราชิกสิกขาบท 4 มิติ ได้แก่ เจตนา ความยินดี การกระทำ และสภาพของวัตถุ ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการศึกษาพระวินัยเชิงวิเคราะห์ต่อไป พระวินัยให้ความสำคัญกับ “เจตนา” และ “ความยินดี” ควบคู่กับ “การกระทำ” รวมถึงสภาพทางกายภาพของวัตถุดังตารางต่อไปนี้

วัตถุ	สภาพของวัตถุ	ความยินดี	ความไม่ยินดี	อาบัติ
หญิง-หญิงมนุษย์ หญิงอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพญานก-มนุษย์สองเพศ อมนุษย์สองเพศ สัตว์ดิรัจฉานสองเพศ บ้นเพาะเก-มนุษย์กะเทย อมนุษย์กะเทย สัตว์ดิรัจฉานกะเทย ชาย-ชายมนุษย์ ชายอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้	ปกติ/ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก	ยินดีแม้ขั้นตอนหนึ่ง	-	ปาราชิก
หญิง-หญิงมนุษย์ หญิงอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพญานก-มนุษย์สองเพศ อมนุษย์สองเพศ สัตว์ดิรัจฉานสองเพศ บ้นเพาะเก-มนุษย์กะเทย อมนุษย์กะเทย สัตว์ดิรัจฉานกะเทย ชาย-ชายมนุษย์ ชายอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้	ปกติ/ไม่ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก	-	ไม่ยินดี	ไม่ต้องอาบัติ
หญิง-หญิงมนุษย์ หญิงอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพญานก-มนุษย์สองเพศ อมนุษย์สองเพศ สัตว์ดิรัจฉานสองเพศ บ้นเพาะเก-มนุษย์กะเทย อมนุษย์กะเทย สัตว์ดิรัจฉานกะเทย ชาย-ชายมนุษย์ ชายอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้	ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก	ยินดีแม้ขั้นตอนหนึ่ง	-	อุลลัจจัย
หญิง-หญิงมนุษย์ หญิงอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย อุกโตพญานก-มนุษย์สองเพศ อมนุษย์สองเพศ สัตว์ดิรัจฉานสองเพศ บ้นเพาะเก-มนุษย์กะเทย อมนุษย์กะเทย สัตว์ดิรัจฉานกะเทย ชาย-ชายมนุษย์ ชายอมมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้	ถูกสัตว์กัดกินโดยมาก	-	ไม่ยินดี	ไม่ต้องอาบัติ

สรุป

เมถุนธรรมนั้นคือสภาวะธรรมที่เกิดมาจากราคะหรือกามฉันทะซึ่งอยู่ในนิเวศเป็นของคนชั้นต่ำ ด้วยวัตถุ หึงมนุษย์หญิงมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย มนุษย์สองเพศ อมนุษย์สองเพศ สัตว์ดิรัจฉานสองเพศ มนุษย์กะเทย อมนุษย์กะเทยสัตว์ดิรัจฉานกะเทย ชายมนุษย์ ชายอมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานตัวผู้ ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุ 6 ประเภท คือ ภิกษุผู้ไม่รู้ตัว ภิกษุผู้ไม่ยินดี ภิกษุบ้า ภิกษุมึจิตฟุ้งซ่าน ภิกษุถูกเวทนาครอบงำ ภิกษุผู้ทำเป็นคนแรก โดยการยกข้อความจากพระไตรปิฎกมาเป็นหลักฐานดังที่กล่าวมา ได้แสดงถึงความยินดีในการเสพเมถุนธรรมเป็นหลัก ภิกษุผู้ไม่ยินดี ได้แก่ ภิกษุผู้รู้ตัวที่กำลังถูกทำให้มีเพศสัมพันธ์แต่ไม่ยินดี ก็ไม่ต้องอาบัติและสรุปได้อีกว่าการเสพเมถุนธรรมเป็นอาบัติอุลลัจจัยเพราะกริยาอาการเสพเมถุนธรรมนั้นประกอบ ด้วยความยินดีในทุกขั้นตอน แต่สภาพของวัตถุนั้นไม่อยู่ในสภาพที่หมายว่าเป็นสิ่งนั้น ดังข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “ถูกสัตว์ก่อกินโดยมาก” หมายถึงวัตถุก่อกินโดยมากไม่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ และสุดท้ายจะไม่เป็นอาบัติใดๆ เพราะความไม่ยินดีทุกขั้นตอน

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวสันตการณพิรุณ ปณฺญาวโร (วงศ์กา). (2545). *การศึกษาวิเคราะห์เรื่องเมถุนธรรมในพระวินัยปิฎก*. วิทยานิพนธ์สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2558). *วิเคราะห์ปาราชิก 4 เพื่อการเรียนรู้การสอน*. รายงานวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). (2537). *พระวินัยปิฎก เล่มที่ 1 อาทิลพหุมจริย กัณฑ์*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย